

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/138/116/95

POMOC WZAJEMNA

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LIPIEC '95

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Badanie "Społeczne skutki przemian (1990-1994)"¹ porusza między innymi problem istnienia sieci wzajemnej pomocy, jej społecznego zasięgu i możliwości uzyskania wsparcia przez osoby i gospodarstwa domowe znajdujące się w potrzebie i borykające się z różnego rodzaju kłopotami życiowymi.

Z obserwacji życia codziennego oraz sondaży socjologicznych wiadomo, że w Polsce istnieje zwyczaj udzielania wsparcia finansowego najbliższej rodzinie, służenia jej radą, pomocą w opiekowaniu się dziećmi i osobami chorymi.

Z sondażu "Kobiety '93" przeprowadzonego w 1993 roku² wynika, że 15-25% dorosłych Polek było zaangażowanych w różne formy niesienia pomocy innym. Wspierały one przede wszystkim członków bliższej i dalszej rodziny. Do najczęstszych przypadków należała pomoc, jakiej rodzice udzielali swoim dorosłym dzieciom. Około 10% kobiet wspomagało swoje dzieci finansowo, a około 14% - opiekując się wnukami. Dzieci rewanżowały się rodzicom załatwianiem drobnych spraw codziennych, zakupów, a także opieką w czasie choroby (6%). Chęć niesienia pomocy była jednym z powodów regulujących intensywność kontaktów z rodziną, przyjaciółmi, kolegami, znajomymi.

Zaangażowanie w pomoc innym (głównie rodzinie) i korzystanie z pomocy rodziny potwierdzają badania zrealizowane w 1994 roku przez CBOS na ogólnopolskiej próbie gospodarstw domowych³. Rodziny z dziećmi były raczej adresatami niż nadawcami różnych form wsparcia. Pomocy - niezależnie od jej rodzaju: finansowej, rzeczowej czy w formie opieki - udzielali głównie rodzice i teściowie.

¹ Badanie "Społeczne skutki przemian (1990-1994)" zrealizowano - w ramach programu Zespołu Reform Polityki Społecznej, działającego pod auspicjami projektu "Społeczne koszty transformacji ustrojowej w krajach Europy Środkowej", organizowanego i finansowanego przez Instytut Nauki o Człowieku w Wiedniu - w dniach 14-25 stycznia '95 na 1039-osobowej reprezentatywnej próbie gospodarstw domowych.

² Sondaż "Kobiety '93" zrealizowano w dniach 7-9 sierpnia '93 na 1087-osobowej ogólnopolskiej reprezentatywnej próbie dorosłych kobiet.

³ Badanie "Moja rodzina"- sfinansowane przez Program "Reformy Polityki Społecznej", działający pod auspicjami Instytutu Nauk o Człowieku w Wiedniu (grant The Pew Charitable Trust) - przeprowadzono w dniach 10-20 września '94 na 1222-osobowej adresowo-losowej próbie dorosłych mieszkańców Polski wychowujących co najmniej jedno dziecko w wieku poniżej 19 lat.

W tych samych badaniach 26% rodzin deklaroowało, że istotnym uzupełnieniem braków w budżecie domowym są pieniądze otrzymywane od rodziców prowadzących osobne gospodarstwo domowe.

W powtarzanych od 1993 roku sondażach, realizowanych przez CBOS na ogólnopolskich próbach dorosłej ludności Polski, co czwarty badany deklaruje, że w przypadku braku pieniędzy w budżecie domowym korzysta z pomocy rodziny lub dalszych krewnych⁴.

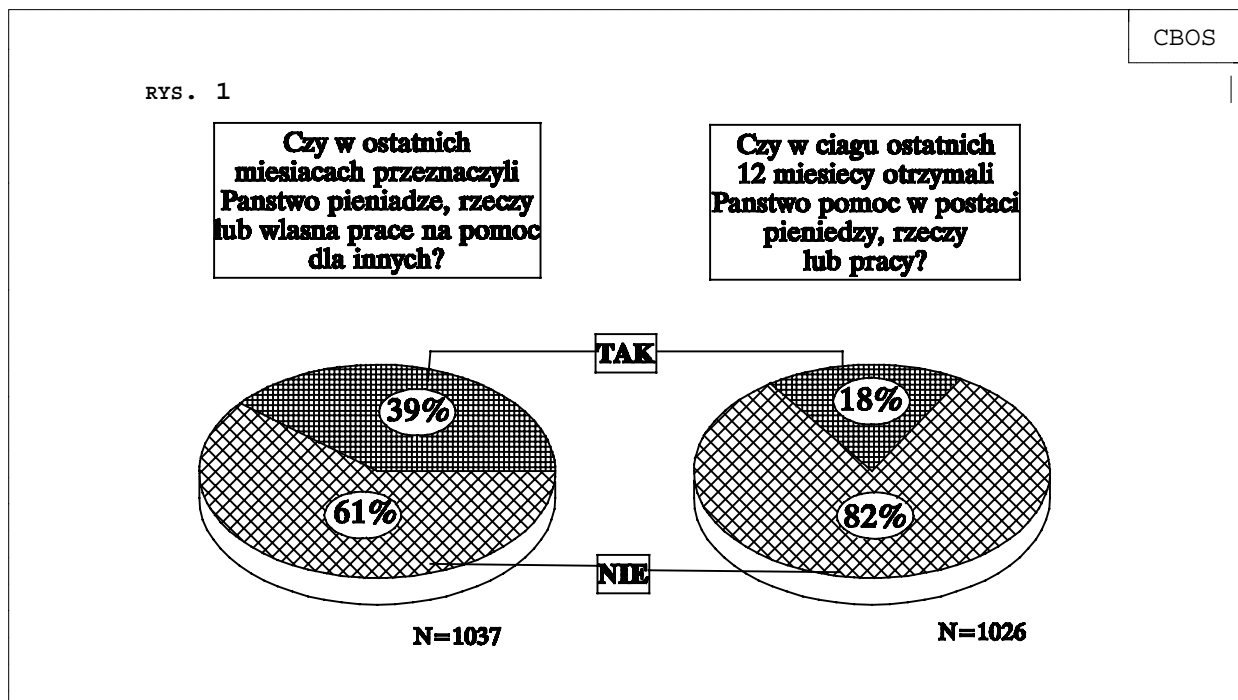
Udzielanie sobie wzajemnego wsparcia w rodzinie i wśród znajomych ma w Polsce swoją tradycję. Oprócz wspierania się w potrzebie w kręgu spokrewnionych czy zaprzyjaźnionych istnieją różnego rodzaju formy anonimowej pomocy dla osób obcych i instytucji opiekuńczych.

Poparcie społeczne zyskują w Polsce różnego rodzaju akcje charytatywne na rzecz dzieci z chorobami nowotworowymi, poszkodowanych w wojnach domowych (Czeczenia, Rwanda) i klęskach żywiołowych. Media informują o ofiarności w skali makrospołecznej. Nie wiadomo natomiast, jaki jest wymiar indywidualny tego zjawiska, kto i w jaki sposób angażuje się w instytucjonalne i pozainstytucjonalne formy niesienia pomocy, czy w całości dociera ona do potrzebujących.

Kto pomaga innym?

Ankietowani dwukrotnie częściej przyznają się do wspomagania innych (39%) niż do korzystania z cudzej pomocy (18%).

⁴ Komunikat CBOS "Sytuacja ekonomiczna gospodarstw domowych", maj '95.

Można to wyjaśnić w dwojaki sposób. Po pierwsze, drobne usługi (opieka nad dziećmi czy chorymi, robienie zakupów itp.) częściej pozostają w pamięci tych, którzy poświęcają swój czas wolny lub własne umiejętności niż osób korzystających z tych usług. Jeśli są to relacje rodzice-dzieci, korzystanie z różnych form wsparcia może mieć podtekst roszczeniowy i nie na długo zachowuje się w pamięci wspomaganego. Po drugie, ma to swoje uzasadnienie psychologiczne. Ludzie niechętnie przyznają się do tego, że sami nie dają sobie rady i muszą korzystać z pomocy innych. Dużo łatwiej przyjąć na siebie rolę dającego niż biorącego.

Prawie dwie piąte gospodarstw domowych (39%) deklaruje, że udziela pomocy innym, przeznaczając na ten cel pieniądze, różnego rodzaju rzeczy i przedmioty nadające się do wykorzystania oraz swój czas i pracę.

Wspomaganie innych najbardziej wiąże się z przynależnością do określonej grupy społeczno-zawodowej (V Cramera=.22), wykształceniem (V Cramera=.24), wysokością dochodów na osobę w gospodarstwie domowym (V Cramera=.19), typem gospodarstwa (V Cramera=.19) i miejscem zamieszkania (V Cramera=.16). Związek z płcią i wiekiem respondenta jest bardzo słaby (odpowiednio V Cramera=.01 i V Cramera=.00).

Tabela 1

w procentach

Typy gospodarstw domowych ⁵	Czy w ostatnich miesiącach przeznaczyli Państwo pieniądze, rzeczy lub własną pracę na pomoc dla innych? (N=1037)	
	Tak	Nie
Pracownicze	46	54
Prywatnych wytwórców	56	44
Rolnicze	32	68
Emerytów	32	68
Bezrobotnych	24	76
Pracowniczo-rolnicze	31	69

Pomaganie innym deklaruje 65% ankietowanych z wykształceniem wyższym, 49% - ze średnim, co trzeci badany (34%) z wykształceniem zasadniczym zawodowym i 29% respondentów - z podstawowym lub niższym.

Można zatem powiedzieć, że im wyższe wykształcenie, tym większa gotowość niesienia pomocy innym. Zależność ta wynika z faktu, iż wykształcenie badanych jest wskaźnikiem ich statusu społecznego i współwystępującego z nim statusu materialnego. Wydaje się więc, że poczucie solidarności z potrzebującymi i chęć niesienia im pomocy, zwłaszcza finansowej, ściśle wiąże się z kondycją materialną badanych.

W największym stopniu pomagają innym członkowie gospodarstw prywatnych przedsiębiorców (56%) i gospodarstw pracowniczych (46%), a wśród grup społeczno-zawodowych - prywatni wytwórcy (59%) i inteligencja (56%).

⁵ Występująca w tym opracowaniu klasyfikacja typów gospodarstw domowych, grup społeczno-zawodowych, grup dochodowych itp. powstała na potrzeby analiz porównawczych i opracowania wyników badania "Społeczne skutki przemian (1990-1994)", przeprowadzonego w pierwszym kwartale 1995 roku w Polsce, Czechach, Słowacji oraz na Węgrzech i w byłej NRD.

Tabela 2

w procentach

Dochód na osobę w gospodarstwie domowym	Czy w ostatnich miesiącach przeznaczyci Państwo pieniądze, rzeczy lub własną pracę na pomoc dla innych? (N=1037)	
	Tak	Nie
Do 749 zł	25	65
750-1499	37	63
1500-2249	34	66
2250-3249	43	57
3250 zł i powyżej	56	44

Kto korzysta z pomocy innych?

Z różnego rodzaju pomocy innych osób korzysta 18% gospodarstw domowych. Otrzymywanie wsparcia od innych najsilniej związane jest z przynależnością do określonej kategorii społeczno-zawodowej (V Cramera=.21), wiekiem ankietowanego (V Cramera=.17), dochodami jego gospodarstwa domowego (V Cramera=.16) oraz typem tego gospodarstwa (V Cramera=.15). Związek z płcią (V Cramera=.02) i miejscem zamieszkania (V Cramera=.04) jest słaby.

Z pomocy innych korzystają przede wszystkim bezrobotni (44%) oraz co trzecie gospodarstwo, w którym ktoś stracił pracę. Jest to jedyna kategoria gospodarstw, która w większym stopniu korzysta z pomocy (32%) niż sama pomaga innym (24%).

Tabela 3

w procentach

Typy gospodarstw domowych	Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy otrzymali Państwo pomoc w postaci pieniędzy, rzeczy lub pracy? (N=1026)	
	Tak	Nie
Pracownicze	18	82
Prywatnych wytwórców	11	89
Rolnicze	14	86
Emerytów	17	83
Bezrobotnych	32	68
Pracowniczo-rolnicze	8	92

Pomoc kierowana jest do najbiedniejszych. W największym stopniu otrzymują ją gospodarstwa, które uzyskują relatywnie najniższy dochód na osobę w rodzinie. Z pomocy korzysta 27% gospodarstw w grupie dochodu do 749 zł na osobę w rodzinie i 26% gospodarstw w grupie osiągającej dochód 750-1499 zł. Gospodarstwa mające wyższe dochody częściej deklarują udzielanie pomocy innym niż otrzymywanie jej.

Sieć wzajemnego wsparcia

Każda grupa społeczna zarówno oferuje pomoc, jak i korzysta z niej.

Tabela 4. Udzielający pomocy i otrzymujący ją według grup społeczno-zawodowych

w procentach

Grupy społeczno-zawodowe	Wspomagający innych N=1037	Korzystający z pomocy N=1026
Inteligencja	56	16
Robotnicy	36	19
Chłopi	29	13
Prywatni wytwórcy	59	8
Bezrobotni	27	44
Emeryci i renciści	33	15
Inni bierni	64	29

Tabela 5. Udzielający pomocy i otrzymujący ją według typów gospodarstw domowych w procentach

Typy gospodarstw domowych	Wspomagający innych N=1037	Korzystający z pomocy N=1026
Pracownicze	46	18
Prywatnych wytwórców	56	11
Rolnicze	32	14
Emeryckie	32	17
Bezrobotnych	24	32
Pracowniczo-rolne	31	8

Co piąty ankietowany (19%) przynajmniej czasami pomaga finansowo rodzinie lub innym krewnym, w tym 6% - według własnych deklaracji - systematycznie. Zbliżone odsetki badanych wyposażają rodzinę w dobra i rzeczy (22%) oraz wspierają bliskich własną pracą, usługami (23%).

Przyjaciołom i znajomym oferuje się raczej różnego rodzaju usługi (17%) oraz rzeczy i inne dobra trwałe (15%).

Instytucjom charytatywnym najczęściej przekazywane są dary rzeczowe lub gotówka. Pieniądze przeznacza na ten cel (przynajmniej czasami) 17% respondentów, a dobra trwałe - 12% badanych. Co dwudziesty ankietowany (5%) pracuje na rzecz instytucji i organizacji charytatywnych.

Tabela 6 w procentach

N=1039	Jak często pomagał(a) Pan(i) lub ktoś z Pana(i) gospodarstwa domowego krewnym, przyjaciołom czy instytucjom dając:					
	pieniądze		rzeczy, dobra		pracę, usługi	
	czasami	często, regularnie	czasami	często, regularnie	czasami	często, regularnie
Rodzina, krewni	13	6	17	5	17	6
Przyjaciele, koledzy, znajomi, sąsiedzi	9	1	14	1	14	3
Instytucje charytatywne, organizacje	15	2	10	2	4	1

Ogólnie można stwierdzić, że respondenci udzielają innym wsparcia raczej sporadycznie niż regularnie.

Każdy z ofiarodawców pomaga w miarę swoich możliwości - zamożni częściej niż osoby osiągające niskie dochody deklarują, że często udzielają innym finansowego wsparcia. Pieniądze przekazują rodzinie najczęściej gospodarstwa emeryckie i badani osiągający najwyższe dochody. Osoby młode rzadziej niż starsze deklarują pomoc finansową rodzinie i częściej niż inni przeznaczają ją na cele charytatywne.

Spśród wszystkich udzielających innym jakiegokolwiek pomocy (404 osoby) blisko połowa (49%) wspiera rodzinę finansowo, niewiele mniej badanych (45%) przekazuje pieniądze na cele charytatywne, a co czwarty wspomaga przyjaciół. Najpowszechniejsze jest pomaganie rodzinie i krewnym w formie różnego rodzaju prac i usług (60%) oraz darowizn (60%).

Co trzeci ofiarodawca przekazuje rzeczy obcym ludziom lub instytucjom.

Tabela 7

w procentach

N=404	Formy udzielanego wsparcia		
	pieniądze	rzeczy, dobra	praca, usługi
Rodzina, krewni	49	60	60
Przyjaciele, koledzy, znajomi, sąsiedzi	24	32	46
Instytucje charytatywne, organizacje	45	30	15

Spśród respondentów zaangażowanych w udzielanie innym wsparcia co dziesiąta osoba deklaruje, że dzieciom i instytucjom pomaga obecnie mniej niż 5 lat temu, a 15% zmniejszyło pomoc dla rodziców i sąsiadów. Jednak największa część badanych twierdzi, że na pomoc dla innych przeznaczają tyle samo pieniędzy, rzeczy i pracy co przed 5 laty - 41% respondentów w takim samym stopniu pomaga dzieciom, 34% ankietowanych tak jak 5 lat temu wspomaga rodziców i przyjaciół (35%), a 28% w takim samym stopniu wspiera działalność instytucji.

Co piąty ankietowany (20%) deklaruje, że więcej pomaga rodzicom, a co trzeci (32%) - dzieciom. Rodzicom najczęściej wsparcia udzielają obecnie osoby do 34 roku życia (34%) oraz prywatni przedsiębiorcy (44%). Emeryci i renciści (44%), podobnie jak prywatni przedsiębiorcy (44%), najczęściej deklarują zwiększenie pomocy dla dzieci. Przy czym należy podkreślić, że te deklaracje dotyczą wszelkich form pomocy łącznie, tj. zarówno wsparcia finansowego, jak i w formie świadczenia usług, pracy, przekazywania przedmiotów i rzeczy.

Największa część tych, do których pomoc jest adresowana, deklaruje również, że od rodziców, przyjaciół i instytucji otrzymuje taką samą pomoc jak 5 lat temu. Wśród osób, które twierdzą, że w ciągu 5 lat zmienił się zakres uzyskiwanej przez nie pomocy od innych, przeważają ci, którzy obecnie otrzymują więcej wsparcia. Można zatem ogólnie podsumować, że - zarówno w opinii ofiarodawców, jak i adresatów pomocy - dokonujące się w Polsce przemiany nasiliły poczucie solidarności z potrzebującymi i wzmogły chęć pomagania im.

Zaplecze pomocy instytucjonalnej

Z odpowiedzi na pytanie, do której instytucji przede wszystkim zwróciliby się badani z prośbą o pomoc, a do której na pewno nie, wynika, że Polacy najbardziej liczą na macierzysty zakład pracy i opiekę społeczną. W pierwszej kolejności do zakładu pracy zwróciliby się 44% ankietowanych, a co szósty szukałby pomocy gdzie indziej. Zbliżony odsetek badanych (41%) szukałby wsparcia przede wszystkim w ośrodkach opieki społecznej, co piąty respondent zaś nigdy by się tam nie zwrócił z prośbą o pomoc. Natomiast 15% ankietowanych liczyłoby na wsparcie własnych związków zawodowych, a co ósmy - organizacji charytatywnych. Instytucje te - postrzegane jako właściwe do udzielania pomocy - mają tylu zwolenników, ilu przeciwników.

Tabela 8

w procentach

Do której z wymienionych instytucji zwróciłby się Pan(i) o pomoc w razie potrzeby?	Wskazania respondentów	
	najchętniej (w pierwszej kolejności)	najmniej chętnie (nie zwróciłby się wcale)
Urzędy państwowe	26	25
Pomoc, opieka społeczna	41	22
Kościół	16	48
Organizacje charytatywne	12	12
Zakład pracy	44	16
Władze lokalne	20	12
Grupa mniejszościowa	4	8
Grupa samopomocy	8	9
Partie polityczne	4	38
Związki zawodowe	15	9
Inne	7	3

Co czwarta osoba szukałaby pomocy w urzędach państwowych, a co piąta - u przedstawicieli władz lokalnych.

Inne urzędy i organizacje społeczne nie zaznaczyły się w świadomości społecznej jako potencjalne źródło wsparcia w razie potrzeby.

Co ciekawe, największy odsetek badanych (48%) deklaruje, że na pewno nie zwróciłby się o pomoc do Kościoła - instytucji, która z założenia powinna zajmować się działalnością charytatywną. Widocznie w świadomości badanych Kościół katolicki postrzegany jest głównie jako autorytet moralny i siła polityczna, jako instytucja zajmująca się wyłącznie duchowymi sprawami, a nie materialną egzystencją swych wyznawców.

Trzeba zaznaczyć, że w odpowiedziach na to pytanie zawarte są informacje o tym, gdzie respondenci szukaliby pomocy, natomiast nie dotyczą one pewności jej otrzymania, są więc raczej wskaźnikiem ogólnej orientacji badanych o istnieniu instytucjonalnego zaplecza niż ich potencjalnych zachowań.

Jednocześnie z odpowiedzi na inne pytanie dotyczące możliwości uzyskania pomocy instytucjonalnej wynika, że Polacy nie są wielkimi optymistami w tym zakresie. Tylko niewielka ich część liczy na formalne wsparcie w razie potrzeby i nieradzenia sobie w życiu.

Tabela 9

w procentach

Rodzaje pomocy	Czy w razie potrzeby mogą Państwo liczyć na pomoc instytucji? (N=1039)			
	Tak	Nie	Nie mogę liczyć na żadną pomoc - ani instytucji, ani nieformalną	Brak odpowiedzi
Pomoc finansowa	16	76	2	5
Wspomożenie rzeczami (jedzenie, ubranie itp.)	10	82	2	6
Wspomożenie pracą (opieka itp.)	7	83	2	7
Inna pomoc (np. udzielenie rad)	18	73	2	7

Co czwarty bezrobotny i co czwarty respondent osiągający najniższe dochody na osobę w gospodarstwie ma nadzieję na uzyskanie pomocy finansowej. Przekonanie takie wyraża także co piąty inteligent i co piąty robotnik.

Poczucie bezpieczeństwa

Z odpowiedzi na pytanie, czy w razie potrzeby respondenci mogą liczyć na pomoc kogoś z rodziny lub zaprzyjaźnionych osób (przyjaciół, sąsiadów) bądź instytucji, wynika, że tylko 3% ankietowanych nie ma w nikim oparcia i może liczyć wyłącznie na siebie. Największe poczucie bezpieczeństwa i oparcie daje rodzina i krewni, najmniejsze - instytucje. Ponad połowa ankietowanych jest zdania, że w razie potrzeby może spodziewać się od rodziny pomocy finansowej (58%) i rzeczowej (55%), a 65% otrzymałoby przynajmniej wsparcie moralne i życzliwe rady. Co ciekawe, na finansową pomoc rodziny w razie potrzeby najbardziej liczy inteligencja (64%) oraz ci, których gospodarstwa domowe znajdują się w najlepszej kondycji

materialnej, osiągają najwyższy dochód na osobę w rodzinie (63%). Można sądzić, że sytuacja materialna pozwalająca wspomóc innych (są to te same grupy społeczne, które w największym stopniu deklarują pomaganie innym) wyzwała w ludziach przekonanie o gotowości niesienia pomocy. Te same kategorie społeczne (inteligencja, prywatni wytwórcy, osoby o najwyższych dochodach) najbardziej liczą na inną niż finansowa pomoc zarówno od rodziny, jak i przyjaciół. Taka postawa jest, być może, wynikiem ogólnie lepszej kondycji psychospołecznej tych grup. Poczucie pewności co do otrzymania w razie potrzeby wsparcia ma związek z wykształceniem badanych: im wyższe wykształcenie, tym większy odsetek deklaruje, że ma oparcie w rodzinie i przyjaciołach.

Największą pewność otrzymania wszelkiego rodzaju pomocy od rodziny mają osoby w wieku 25-34 lata. Wynika to zapewne z powszechnie obserwowanego w życiu codziennym zjawiska, że pomoc i opieka rodzinna, zwłaszcza rodzicielska, wykracza poza okres, w którym dziecko jest ekonomicznie uzależnione od rodziców.

Co czwarty badany jest zdania, że w trudnej sytuacji życiowej pomogliby mu finansowo koledzy i przyjaciele (23%). Co trzeci ankietowany twierdzi, że w trudnym okresie przyjaciele i koledzy zapewniliby mu wyżywienie i ubranie (30%) lub poświęcili własny czas na pracę, pielęgnację czy opiekę (35%). Blisko połowa (48%) mogłaby liczyć na koleżeńską radę i wsparcie moralne.

★

★

★

Ogólnie można stwierdzić, że Polacy w znacznie większym stopniu liczą na pomoc i opiekę nieformalną niż instytucjonalną.

Tylko 16% ankietowanych deklaruje możliwość uzyskania pomocy finansowej od powołanych do tego celu instytucji. Największą pewność uzyskania instytucjonalnej pomocy mają bezrobotni (23%) oraz osoby osiągające najniższe dochody na osobę w rodzinie (24%). Można przypuszczać, że na opinie tych kategorii respondentów mają wpływ ich osobiste doświadczenia.

Z danych o sytuacji materialnej rodzin wychowujących dzieci do lat 19 wynika, że w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie 17% ankietowanych rodzin otrzymało pomoc finansową z opieki społecznej, 18% rodzin - zasiłek dla bezrobotnych, 7% rodzin - zasiłek pielęgnacyjny dla dzieci i dorosłych osób chorych lub niepełnosprawnych, a 3% rodzin - pomoc w postaci rzeczy (odzież, opał, obiady dla dzieci i in.)⁶.

Przekonanie o możliwości instytucjonalnego wsparcia częściej niż inni wyrażają osoby do 34 roku życia, mieszkańcy miast powyżej 500 tys. ludności oraz inteligencja. Można więc powiedzieć, że opinie o możliwości uzyskania pomocy zinstytucjonalizowanej kształtują dwa czynniki: osobiste doświadczenia wynikające z prawa do korzystania z tej pomocy oraz tzw. kompetencje obywatelskie, czyli ogólna świadomość istnienia instytucji pomocy i opieki społecznej oraz umiejętność dotarcia do nich w razie potrzeby.

⁶ Badanie "Moja rodzina", wrzesień '94.

A N E K S

Tabela 1. Czy w ostatnich miesiącach przeznaczali Państwo pieniądze, rzeczy lub własną pracę na pomoc dla innych?

(%)

	Nie	Tak	Liczba osób
Ogółem	61	39	1037
Płeć			
Mężczyźni	62	38	790
Kobiety	60	40	247
Wiek			
do 24 lat	85	15	27
25 - 34	64	36	171
35 - 44	55	45	294
45 - 54	64	36	239
55 - 64	56	44	153
65 lat i więcej	67	33	153
Miejsce zamieszkania			
Wieś	70	30	389
Miasto do 20 tys.	59	41	145
Miasto 21 do 100 tys.	48	52	196
Miasto 101 do 500 tys.	60	40	224
Miasto powyżej 500 tys.	55	45	83
Typ gospodarstwa domowego			
Pracownicze	54	46	404
Pryw. wytwórców	44	56	97
Rolnicze	68	32	94
Emeryckie	68	32	256
Bezrobotnych	76	24	121
Pracow. - rolne	69	31	48
Dochód na osobę			
Do 749 zł	75	25	126
750 - 1499 zł	63	37	219
1500 - 2249 zł	66	34	291
2250 - 3249 zł	57	43	212
3250 zł i powyżej	44	56	167
Grupa społeczno-zawodowa			
Inteligencja	44	56	161
Robotnicy	64	36	305
Chłopi	71	29	126
Prywatni wytwórcy	41	59	73
Bezrobotni	73	27	79
Emeryci i renciści	67	33	273
Inni bierni zawodowo	36	64	14

Tabela 2. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy otrzymali Państwo pomoc w postaci pieniędzy, rzeczy lub pracy?
(%)

	Nie	Tak	Liczba osób
Ogółem	82	18	1026
Płeć			
Mężczyźni	82	18	781
Kobiety	80	20	245
Wiek			
do 24 lat	81	19	27
25 - 34	72	28	170
35 - 44	78	22	287
45 - 54	85	15	239
55 - 64	93	7	153
65 lat i więcej	84	16	150
Miejsce zamieszkania			
Wieś	83	17	385
Miasto do 20 tys.	82	18	144
Miasto 21 do 100 tys.	79	21	193
Miasto 101 do 500 tys.	83	17	223
Miasto powyżej 500 tys.	78	22	81
Typ gospodarstwa domowego			
Pracownicze	82	18	397
Pryw. wytwórców	89	11	96
Rolnicze	86	14	93
Emeryckie	83	17	253
Bezrobotnych	68	32	122
Pracow. - rolne	92	8	48
Dochód na osobę			
Do 749 zł	73	27	124
750 - 1499 zł	74	26	218
1500 - 2249 zł	85	15	289
2250 - 3249 zł	88	12	207
3250 zł i powyżej	88	12	166
Grupa społeczno-zawodowa			
Inteligencja	84	16	160
Robotnicy	81	19	300
Chłopi	87	13	124
Prywatni wytwórcy	92	8	72
Bezrobotni	56	44	80
Emeryci i renciści	85	15	271
Inni bierni zawodowo	71	29	14

Tabela 3. Czy w razie potrzeby mogą Państwo liczyć na pomoc finansową od rodziny, krewnych?

(%)

	Nie	Tak	Nie możemy liczyć na żadną pomoc	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	45	53	3	0	1022
Płeć					
Mężczyźni	43	54	3	0	779
Kobiety	49	49	2	0	243
Wiek					
do 24 lat	48	48	4	0	27
25 - 34	36	63	2	0	171
35 - 44	42	56	2	0	289
45 - 54	49	49	1	0	233
55 - 64	55	40	4	1	152
65 lat i więcej	42	53	4	1	150
Miejsce zamieszkania					
Wieś	52	46	2	1	382
Miasto do 20 tys.	46	53	1	1	145
Miasto 21 do 100 tys.	42	56	2	1	192
Miasto 101 do 500 tys.	38	55	7	0	222
Miasto powyżej 500 tys.	32	68	0	0	81
Typ gospodarstwa domowego					
Pracownicze	40	57	3	1	398
Pryw. wytwórców	33	63	4	0	95
Rolnicze	48	52	0	0	91
Emeryckie	47	49	3	1	253
Bezrobotnych	56	43	2	0	120
Pracow. - rolne	50	48	2	0	48
Dochód na osobę					
Do 749 zł	57	43	0	0	122
750 - 1499 zł	46	51	2	1	217
1500 - 2249 zł	46	50	4	0	289
2250 - 3249 zł	39	57	3	1	211
3250 zł i powyżej	35	63	2	0	163
Grupa społeczno-zawodowa					
Inteligencja	33	64	2	1	160
Robotnicy	45	51	3	0	300
Chłopi	51	49	0	0	123
Prywatni wytwórcy	30	66	4	0	71
Bezrobotni	58	40	3	0	80
Emeryci i renciści	48	49	3	1	270
Inni bierni zawodowo	38	62	0	0	13

Tabela 4. Czy w razie potrzeby mogą Państwo liczyć na pomoc finansową od przyjaciół, sąsiadów, znajomych?

(%)

	Nie	Tak	Nie możemy liczyć na żadną pomoc	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	73	23	3	2	1024
Płeć					
Mężczyźni	71	24	3	2	779
Kobiety	76	20	2	2	245
Wiek					
do 24 lat	74	22	4	0	27
25 - 34	67	30	2	1	172
35 - 44	70	27	2	1	290
45 - 54	71	26	1	1	235
55 - 64	78	14	4	4	151
65 lat i więcej	81	12	4	3	149
Miejsce zamieszkania					
Wieś	77	19	2	2	382
Miasto do 20 tys.	75	23	1	1	144
Miasto 21 do 100 tys.	73	23	2	2	194
Miasto 101 do 500 tys.	65	27	7	1	223
Miasto powyżej 500 tys.	67	28	0	5	81
Typ gospodarstwa domowego					
Pracownicze	69	27	3	1	400
Pryw. wytwórców	65	29	4	1	95
Rolnicze	66	32	0	2	92
Emeryckie	81	12	3	4	251
Bezrobotnych	79	18	2	1	121
Pracow. - rolne	73	21	2	4	48
Dochód na osobę					
Do 749 zł	81	19	0	0	123
750 - 1499 zł	71	24	2	3	219
1500 - 2249 zł	76	19	4	1	290
2250 - 3249 zł	74	20	3	2	210
3250 zł i powyżej	60	34	2	3	161
Grupa społeczno-zawodowa					
Inteligencja	69	28	2	1	160
Robotnicy	70	25	3	2	302
Chłopi	72	28	0	1	123
Prywatni wytwórcy	58	37	4	1	71
Bezrobotni	81	15	3	1	80
Emeryci i renciści	79	14	3	4	270
Inni bierni zawodowo	62	38	0	0	13

Tabela 5. Czy w razie potrzeby mogą Państwo liczyć na pomoc instytucji charytatywnych, organizacji?

(%)

	Nie	Tak	Nie możemy liczyć na żadną pomoc	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	76	16	2	5	1023
Płeć					
Mężczyźni	75	17	3	5	780
Kobiety	80	12	2	6	243
Wiek					
do 24 lat	74	22	4	0	27
25 - 34	74	23	2	1	172
35 - 44	73	17	2	7	289
45 - 54	78	16	1	5	236
55 - 64	77	11	4	8	151
65 i więcej lat	82	8	3	7	148
Miejsce zamieszkania					
Wieś	78	16	2	4	381
Miasto do 20 tys.	81	14	1	3	145
Miasto 21 do 100 tys.	75	15	2	8	194
Miasto 101 do 500 tys.	74	14	6	6	221
Miasto powyżej 500 tys.	72	21	0	7	82
Typ gospodarstwa domowego					
Pracownicze	72	21	3	5	400
Pryw. wytwórców	83	9	4	3	96
Rolnicze	82	14	0	4	92
Emeryckie	80	9	3	8	250
Bezrobotnych	73	22	2	3	120
Pracow. - rolne	75	15	2	8	48
Dochód na osobę					
Do 749 zł	72	24	0	3	123
750 - 1499 zł	71	21	2	6	217
1500 - 2249 zł	80	11	4	5	290
2250 - 3249 zł	80	10	3	7	210
3250 zł i powyżej	75	17	2	6	162
Grupa społeczno-zawodowa					
Inteligencja	74	19	2	6	160
Robotnicy	74	20	3	3	301
Chłopi	79	17	0	4	123
Prywatni wytwórcy	82	8	4	6	72
Bezrobotni	69	23	3	6	80
Emeryci i renciści	80	9	3	9	269
Inni bierni zawodowo	85	15	0	0	13